

Πού βαδίζει το πανεπιστήμιο;

Μια μεταρρύθμιση πέρα από στερεότυπα και προσχήματα

Την ώρα που οι οπαδοί του Συνασπισμού διαδήλωναν έξω από τη Βουλή, όπου εξελισσόταν η συζήτηση για την πρόταση μομφής που κατέθεσε το ΠΑΣΟΚ, λίγα χιλιόμετρα μακρύτερα, και ακόμα πιο μακριά από την τηλεοπτική δημοσιότητα, άρχιζε ένα συνέδριο για το μέλλον του ελληνικού πανεπιστημίου. Ταυτόχρονα, πολλά χιλιόμετρα μακρύτερα, και τελείως εκτός δημοσιότητας, συνεδρίαζε η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Από το βήμα του συνεδρίου η Βάσω Κιντή, που ανήκει στον πυρήνα της Πρωτοβουλίας «Μεταρρύθμιση για την αναβάθμιση του δημόσιου πανεπιστημίου», διαπίστωνε ότι «η κυβέρνηση επί έναν χρόνο συγκρούστηκε τυφλά στα πανεπιστήμια με αποτελέσματα, προς το παρόν, μάλλον πενιχρά αν όχι άδρατα ως προς τις πολυδιαφημιζόμενες μεταρρυθμίσεις. Παλιωδώνοντας α-νάμεσα σε μια λογική αντιπα-

Του **Αλέξη Καλοκαιρινού**

λόγησης και σωφρονισμού από τη μια μεριά και στην απρόθυμη συμμόρφωση προς τις κοινοτικές οδηγίες από την άλλη, επιστράτευσε τη δυσφήμιση του πανεπιστημίου και των πανεπιστημιακών, και τον συγκεντρωτικό έλεγχο για να περάσει μέτρα περιθωριακά που και αυτά δεν έχουν στην πλειονότητά τους ακόμη εφαρμοστεί και δεν θίγουν, ως επί το πλείστον την ουσία των προβλημάτων».

Σας θυμίζει κάτι αυτή η αποτίμηση; Η ομοιότητα με τη στάση της κυβέρνησης απέναντι στο Ασφαλιστικό δεν είναι συμπτωματική. Δυστυχώς, η παρατήρηση μπορεί να επεκταθεί και στο υπόλοιπο πολιτικό φάσμα. Στα ζητήματα της ανώτατης παιδείας, όπως και αλλού, το ΠΑΣΟΚ εμφανίζεται με δύο γραμμές. Επισήμως εκφράζει έναν θολό φιλελεύθερο εκσυγχρονισμό. Στην πράξη, η οποία συντελείται μέσα στα πανεπιστήμια, διαγκωνίζεται ακτιβιστικά με την «υπόλοιπη Αριστερά» ώστε «να μην αλλάξει τίποτα» (την πρακτική αυτή είχε το θάρρος να αποδοκιμάσει από το βήμα του συνεδρίου η Άννα Διαμαντοπούλου). Αποτελεί ειρωνεία της Ιστορίας ότι ο χώρος στα αριστερά του ΠΑΣΟΚ έχει κάνει εικόνη τον νόμο - πλαίσιο που εισήγαγε το 1982 ο Ανδρέας Παπανδρέου. Ο νόμος ήταν, πράγ-

ματι, ρηξικέλευθος για την εποχή του. Άλλαξε το τοπίο, έλυσε προβλήματα και δημιούργησε νέα. Σήμερα, το σύστημα εκείνο έχει ξεπεράσει τα όριά του.

Αποδεικνύεται, όμως, ότι η σημερινή κυβέρνηση είναι ο πιο ακατάλληλος μεταρρυθμιστής. Το σχέδιο «πρότυπου εσωτερικού κανονισμού» για τη λειτουργία των πανεπιστημίων που παρουσίασε με πολύμηνη καθυστέρηση είναι ενδεικτικό. Όπως διαπίστωσε η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου Κρήτης, ο κανονισμός επεμβαίνει, άστοχα και αυθαίρετα, σε ζητήματα του προ-

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

είναι ότι η επανατοποθέτηση του ελληνικού πανεπιστημίου μέσα στην ελληνική κοινωνία και οικονομία είναι διπλά προβληματική

γράμματος σπουδών που δεν μπορεί να αποτελούν παρά αποκλειστική αρμοδιότητα των ακαδημαϊκών μονάδων, επαναφέροντας προβλέψεις που είχαν απαλειφθεί από το απαράδεκτο προσχέδιο του νόμου Γιαννάκου (3549/2007). Απονέμει στον περίφημο νεοεισαγόμενο «γραμματέα» αρμοδιότητες υπερπρύτανη, ασύμβατες με το υφιστάμενο διοικητικό και διαχειριστικό πλαίσιο. Αναλώνεται σε πειθαρχικές ρυθμίσεις στη βάση μιας νομοθεσίας του 1932. Η καθυστέρηση της έκδοσής του, οι εσωτερικές αντιφάσεις και οι σιωπές του υποθηκεύουν την κατάρτιση των πολυσυζητημένων «τετραετών αναπτυξιακών προγραμματισμών», των οποίων αποτελεί προϋπόθεση και οι οποίοι, βάσει του νέου νόμου, έπρεπε να έχουν ολοκληρωθεί τον περασμένο Φεβρουάριο.

Είναι φανερό ότι η κυβέρνηση δεν παίρνει τη μεταρρύθμιση του πανεπιστημίου στα σοβαρά. Η διαπίστωση, όμως, δεν απαλλάσσει την πανεπιστημιακή κοινότητα από το καθήκον να σκεφτεί η ίδια τη μεταρρύθμιση. Το συνέδριο που οργάνωσε το «Παρατηρητήριο Έρευνας και Διαλόγου για τα Ελληνικά Πανεπιστήμια» κινήθηκε από αυτή την αγωνία.

Είναι φανερό ότι η πραγματικότητα του «μα-

ζικού πανεπιστημίου» και το αντινομικό αλλά απαράγραπτο αίτημα της αριστείας μάς οδηγούν να ξανασκεφτούμε τη διάρθρωση των σπουδών και τη συνάρθρωση των επιπέδων τους. «Ποιο πανεπιστήμιο, για ποια κοινωνία και για ποιον σκοπό», όπως το έθεσε επιγραμματικά ο Φινλανδός προσκεκλημένος του συνεδρίου Πέτερ Μάσεν. Οι ελληνικές απαντήσεις θα χρειαστεί να λάβουν υπόψη τις ευρωπαϊκές και τις διεθνείς, συνηγορίζοντας τις εγκώριες «διαιτερότητες». Και η αλήθεια είναι ότι η επανατοποθέτηση του ελληνικού πανεπιστημίου μέσα στην ελληνική κοινωνία και οικονομία είναι διπλά προβληματική.

Η ελληνική οικονομία, τόσο ο ιδιωτικός όσο και ο δημόσιος τομέας της, όπως έδειξε στο συνέδριο ο Λευτέρης Παπαγιαννάκης, δεν επενδύει στη γγώση. Δηλαδή, η περίφημη ανεργία των πτυχιούχων έχει μια αντίστροφη, διαρθρωτικού χαρακτήρα, ανάγνωση. Και η πανεπιστημιακή έρευνα, που αντίθετα με την επικρατούσα πεποίθηση, είναι υψηλού επιπέδου, βρίσκεται στα ζητήματα από τις επιχειρήσεις.

Από την άλλη πλευρά θα μπορούσε καν να επισφαινει ότι το αίτημα της συμμείχης της κοινωνίας και της λογοδοσίας του πανεπιστημίου προς αυτήν, προσκρούει σε μια κουλτούρα συντεχνιακού κατακερματισμού, ομαδών πίεσης και επιρροής σε διαρκή διαπραγμάτευση με την πολιτική εξουσία που τις ανατροφοδοτεί (φυσικά, από τον κανόνα δεν ξεφεύγουν και οι ίδιοι οι πανεπιστημιακοί). Άλλωστε, η σχέση της πολιτικής με την κοινωνία δοκιμάζεται κατ' εξοχήν μέσα στο ελληνικό πανεπιστήμιο. Η απώλεια της πολιτικής αντιπροσώπευσης, που επισφαινε εμφαιτικά στο τελευταίο βιβλίο του ο Ευάγγελος Βενιζέλος, έχει καταστήσει το πανεπιστήμιο πεδίο εικονικής αναπλήρωσης των πολιτικών προταγμάτων και, κατ' ουσίαν, αναπαραγωγής της πολιτικής τάξης.

Υπ' αυτές τις συνθήκες, η «ατμομηχανή για την ελληνική κοινωνία» που θα ξεκινήσει με ένα «εθνικό συμβόλαιο για την παιδεία», όπως ζήτησε στο κλείσιμο του συνεδρίου ο Αντώνης Λιάκος, είναι δύσκολο να δρομολογηθεί. Αλλά αυτό δεν συνιστά λόγο παραίτησης από την προσπάθεια.

Ο Αλέξης Καλοκαιρινός είναι κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης.